

Dognojevanje prezimnih posevkov in setev jarih žit in krmnega graha

Prezimne posevke jeseni pred setvijo gnojimo z organskimi gnojili in s skupno količino potrebnega fosforja in kalija, zelo majhne količine dušika v mineralnih gnojil dodajamo predvsem za mineralizacijo koruznice. Na najožjih vodovarstvenih območjih pa tudi pred setvijo ali ob setvi gnojimo le s hlevskim gnojem ali pa samo z mineralnimi gnojili ki vsebujejo fosfor in kalij, to pomeni brez dušika. V jesenskem času komaj vznikle rastline rabijo zelo malo dušika, tla pa so še topla in se dovolj potrebnega dušika sprostijo iz tal z mineralizacijo. Posevki oljne ogrščice in ozimnih žit kot tudi travinja pa potrebujejo dušik že zgodaj spomladi, saj začnejo rasti pri temperaturah nad 5°C. Ker mineralizacija organske snovi iz tal zaradi nižjih temperatur poteka počasi je v tleh na razpolago premalo dušika, ki ga je potrebno dodati v obliki dognojevanja, najboljšo z mineralnimi gnojili z nitratno obliko dušika, ki je rastlinam takoj po padavinah ko se granule raztopijo dostopna. Zato najpogosteje za prvo dognojevanje uporabimo mineralno gnojilo KAN, če je možno z dodanim žveplom. Priporočeni odmerki so odvisni od vrste in stanja posevka, ki ga dognojujemo in tipa tal. Več pozornosti je potrebno pri pozno posejanih in slabše razraščanih posevkih ozimnih žit, posebej na lažjih peščenih in prodnatih tleh, kjer je z dognojevanjem z dušikom v času nižjih temperatur potrebno dodatno vzbuditi produktivno razraščanje. Zato priporočene odmerke prilagajamo stanju posevkov.

1) **oljna ogrščica** že ima razvit globok koreninski sistem, ki pri rastlinah z razvitimi 8 listi doseže v globino pod 40 cm, če tla niso zbita. Posevek oljne ogrščice ima zelo zgodaj velike potrebe po dušiku, saj v času nižjih temperatur in še krajše dolžine dneva razvija listno maso, ki je eden od pogojev za doseganje visokih pridelkov. Z daljšanjem dneva in porastom temperatur se začnejo formirati cvetni brsti in rastlina manj energije namenjena za formiranje listne mase, zato je dognojevanje z dušikom potrebno opraviti takoj po 15. februarju pred padavinami. Pri dognojevanju posevkov zato priporočamo uporabiti maksimalni odmerek dušika, pri čem je potrebno upoštevati omejitev enkratnega vnosa **80 kg/ha N** (290 kg/ha KAN-a, ki vsebuje polovico zelo hitro dostopnega nitratnega dušika, polovico dušika pa v amonijski obliki, ki se lahko izgublja v ozračje, če po trošenju ni takoj padavin, oziroma se gnojilo mehanično (najpogosteje s česali) ne vnese v tla. Pri upoštevanju teh navodil pri oljni ogrščici obstaja zelo malo možnosti za izgube v ozračje, izgube nitratnega dušika v podtalnico so zelo redke, če so posevki dobro razviti.

Za 2. dognojevanje oljne ogrščice je potrebno planirati še **80 kg/ha N**, ki jih lahko dodamo na lažjih tleh s pravočasno uporabo počasi sproščajočih N gnojil (N-GOO 40 ali Rhizovit 31), na težjih tleh pa lahko dodamo v obliki KAN-a. Zadnje dognojevanje s KAN-om opravimo pred cvetenjem, pri višini ogrščice 50-60 cm, dokler še **lahko** opravimo dognojevanje brez da bi pri tem poškodovali rastline.

2) Dognojevanje ozimnih žit

a) **pravočasno posejani in dobro razviti posevki**, primerno razvit koreninski sistem, rastline v fazi razraščanja z 2-3 sekundarnimi poganjki – 1. dognojevanje 40-60 kg/ha N, na težjih tipih tal 50-80 kg/ha N, takoj po 15.2. ko so primerni talni in vremenski pogoji.

V tem času ne poteka mineralizacija v tleh zaradi nizkih temperatur tal, tudi nitrifikacija ne, ali v toplejših obdobjih zelo počasi, zato pri rasti imamo učinek samo lahko topnega nitrata, ki se pa v žitih, zaradi plitvega koreninskega sistema na lažjih tleh hitro izgubi

b) pozno posejani in ponovno sejani posevki

- So trenutno v fazi 1-3 listov in običajno preredki s slabo razvitim plitvim koreninskim sistemom
- **Na lahkih tleh** priporočamo dognojevanje z 80 kg/ha N kot deljeni 1 odmerek (2 krat po 40 kg/ha N v obdobju 7-10 dni) čim prej po 15.2.
- **Na težkih tleh** priporočamo dognojevanje z 80 kg/ha N v enem odmerku, čim prej po 15.2

SETEV JARIH ŽIT

Kalijo in rastejo pri temperaturah nad 4⁰ C, setev takoj ko je to možno, presevne sorte pšenice (valbona, lenox, MV Kikelet) lahko sejemo celo zimo, ostala žita in jari krmni grah po možnosti v prvi polovici marca, najpozneje jari ječmen, do konca marca. Višje povprečne temperature v aprilu ne omogočajo razraščanje, zato pozno posejani posevki prehitro preidejo v stanje bilčenja in so potem preredki. Pri pripravi tal za setev je potrebno upoštevati primerno vlažnost tal za pripravo tal in setev, da se na površini formira primerni pokrovni sloj. Pred setvijo opravite predsetveno gnojenje na osnovi založenosti tal.

1) Setvene norme in globina setve

Setvene norme so odvisne od pričakovanega sklopa, priprave tal za setev in teže 1000 zrn in se gibljejo za posamezne posevke :

Jara pšenica :Odmerek semena med 200-220 kg/ha(250), jari ječmen 170-220 kg/ha, jara tritikala 150-180 kg/ha, jari oves 150-170 kg/h, jari krmni grah 200-230 kg/ha. Priporočena globina setve je za jara žita 2,5-3,5 cm, pri krmnem grahu pa med 3-4 cm. Pri krmnem grahu je posebej potrebno biti pozoren, da seme po padavinah, ko se tla še dodatno sesedejo ne bi ostala na površini tal nepokrita, ker obstaja velika možnost, da bo nekaj rastlin propadlo in sklop ne bo zadosten za doseganje visokih pridelkov.

2) Sortni izbor

Jara pšenica: Liskamm, Leguan, Vanek, MV Karizma

Presevna pšenica: Lenox, Valbona, MV Kikelet (Presevne sorte pšenice lahko sejemo od pozne jeseni do konca marca, tudi v zimskem času, ko so talni in vremenski pogoji primerni).

Jari ječmen: Calcule, Wilma, Delphi, Tocada, Cochita

Jara tritikala : Somtri, Dublet

Jari oves : Earl, Max, Korok, Kamil

Jari krmni grah : Eso, Tiberius, Astronaute

Pripravila: Draga Zadravec
univ.dip.inž.kmet
Specialistka za poljedelstvo